

GÁRDONYI GÉZA GÉZA GÁRDONYI

VÁLOGATOTT VERSEK

SELECTED POEMS

Válogatta és fordította
TOMSCHEY OTTÓ

Selected and translated by
OTTÓ TOMSCHEY

Magyar-angol kétnyelvű kiadás
Hungarian-English bilingual edition

Budapest, 2018
Készült az Underground Kiadó és Terjesztő Kft
támogatásával, magánkiadásban

ELŐSZÓ

Gárdonyi Géza nevééről a magyar olvasónak azonnal az „Egri csillagok” című történelmi regény jut eszébe. Tovább kutatva az emlékek között felvillan „A láthatatlan ember”, esetleg az „Isten rabjai”. Egyéb regényei már kevésbé népszerűek. Az olvasóban az a képzet marad, hogy Gárdonyi egy olyan író, aki történelmi témákkal foglalkozik, hiszen az egri vár ostroma, Atilla viselt dolgai, vagy a kései középkor magyar egyházi vonatkozású eseményei erre utalnak.

Életének az a része, amikor tanítószkodott, vagy éppen újságíróként dolgozott, kevésbé ismert, mint ahogy népies hangvételű novellái, elbeszélései és kisebb regényei is nagyrészt a feledés megszokott homályába vesznek. Azt pedig, hogy költő is volt, már csak kevesen tudják. Igen, költő is volt, mégpedig nem is rossz költő, de a kor nálánál kétségkívül fajsúlyosabb embereinek árnyékában ez a munkássága csaknem feledésbe merült, noha a kortárs költők/írók méltányolták műveit. Kosztolányi 1914-ben Gárdonyi verseiről azt mondta: „...ami először feltűnik az olvasónak, az az egyenletes, sugárzó melegsége. Szelíd és egyszerű... a versekben jelentkezik először a magyar primitív költészet, amely elfáradva a szó-cífrázásban a lehető legrövidebb utat keresi...”. Kosztolányinak igazsága van. Ha olvassuk verseit, szinte megigéz az a természetes báj, közvetlenség és egyszerűség, ami belőlük árad.

A kötetben szereplő verseket az 1904-ben kiadott „Fűzfalevél, nyárfalevél...” című kötetből választottam. Mint korábbi munkáim során mindig, ezúttal sem a vers hossza, hanem – önző módon – magamat megragadó volta volt irányadó. Néha úgy éreztem, hogy a néhány soros versek többet adnak, mint a leghosszabb költemények, ezért ezekből is válogattam. Ha valaki csak magyar nyelven olvassa ezeket a verseket, céloimat, legalább is részben, már elértem.

Budapest, 2018. október

Tomschey Ottó

PREFACE

In Hungarian readers the name of Géza Gárdonyi recalls immediately the historical novel entitled „Stars of Eger”. Having further meditated one recalls the novels „The invisible man” and maybe the „Slaves to God”. Other novels of him are less popular. The reader remains of the opinion that Gárdonyi is a writer who deals with historical topics as the siege of the fortress Eger, the acts of Atilla or the events of ecclesiastic relations of the late Hungarian Middle Ages relate to this fact.

The parts of his life, when he was a schoolmaster or worked as journalist are less known and so his short stories of popular style, his novelettes and shorter novels have submerged for the most part in oblivion. The fact, however, that in addition he was a poet, and not the worst one, has been almost forgotten in the shade of the unambiguously more remarkable contemporary poets and writers though they held in estimation his works. In 1914 Kosztolányi wrote on the poetry of Gárdonyi: „...The first that appears to the reader is his permanent and radiating warmth. He is mild and simple... in his poems occurs at first the so-called Hungarian native poetry that has become exhausted in twirl of words and seeks for the possible shortest way.” Kosztolányi is right. When reading his poems almost fascinate the natural charm, spontaneity and simplicity that radiate from them.

The poems collected in this volume I selected from the edition of 1904 of the volume „Willow-leaf, aspen-leaf”. As in the course of my former works neither in the selection the length of the poem was decisive but in a selfish manner rather the fascination of it was most important. Sometimes I felt that verses consisting only of several lines give more than the longest poems, thus I selected from these ones. When someone reads these poems in Hungarian only, I achieved, at least in part, my aim.

Budapest, October, 2018.

Ottó Tomschey

A hóvirág

A misén ott volt Ida is,
a szép halvány jegyzőleány,
s álmodozó éjszemével
édesdeden nézett rám.
Körültünk az ének zengett
s beáradt a pünkösdi fény.
Az orvos hozzám hajolt. Szólt:
„Egy évig sem él ez szegény”.

Az erdőn át is kísértem.
Oly halvány volt, olyan fehér,
mint a gyöngye kis hóvirág,
mely nyarat, őszet soha nem ér.
És vidám volt és oly boldog,
mint maga a szép kikelet,
mely friss lombok koszorúit
bontogatta fejünk felett.

Valami erdei madár
csicseregve dalolgatott.
– Halgassunk csak, – szólt. S a szemén
mint harmat: könny csillogott.
– Iduska mért sír? mondja csak!
– Egy mese jut az eszembe,
egy mese, s búsan mosolygott, –
hogy a madár leány lelke.

The snowflower

At mass Ida was also there,
the town-clerk's maid, with sallow face,
with her pitch-black eyes look'd at me,
sweetly and with beaming grace.
The song resounded round and round,
the Pentacost light immanat'd.
The doctor bent to me and said
„Within a year she will be late.”

I escort'd her across the wood.
She was sallow and slightly sore,
as tiny weak white snow-flower
that never sees the autumn more.
But she was blithe and was so glad
alike itself the beauteous spring
that just above the head of ours
among the leaves will try its wing.

Among the leaves a sylvan bird
with loud chirrup deserv'd its due.
– Let's listen it, – said. On her eyes
the tears were shining like the dew.
– Ida, my dear! why do you cry?
– A tale reminds me, I'm afraid,
a tale, – and gave a woeful smile, –
that bird is soul of every maid.